

Frank Martin'in Quatre Pieces Breves İsimli Eserinin Analizi ve Performans Önerileri*

Analysis and Performance Suggestions of Frank Martin's Quatre Pieces Breves

Serkan AĞIR¹

¹Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi, Ankara, Türkiye

Sorumlu yazar /

Corresponding author : Serkan AĞIR

E-posta / E-mail : serkanagir@mgu.edu.tr

* Bu makale Serkan Ağır'ın Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Anasanat Dalında yazdığı "Frank Martin'in Quatre Pieces Breves İsimli Solo Gitar Eserinin Teknik ve Müzikal Açından İncelenmesi" (2012) isimli sanatta yeterlik eser metninden türetilmiştir.

ÖZ

İsviçreli besteci Frank Martin'in 1933 yılında bestelediği Quatre Pieces Breves isimli dört bölümlü solo gitar eseri, klasik gitar repertuarında oldukça önemli bir yere sahiptir. Özellikle 20. Yüzyıl başlarında bestecilerin sıklıkla kullandığı modern besteleme yöntemleri, klasik gitar için yazılan eserlerde görülmemektedir. Bu dönemde gitar için yazılan eserler genelde İspanyol Romantizminin etkisi altındadır. Dolayısıyla diğer çalgı ve orkestra repertuarlarında görülen çağdaş yaklaşımlar ve gelişmeler klasik gitar repertuarında yer almamaktadır. Bu noktada Quatre Pieces Breves'i farklı ve önemli kılan husus, Frank Martin'in özellikle 12-ton tekniği gibi modern besteleme yöntemlerini kendine özgü bir anlayışla kullanması, eserin bu yöntemlerin kullanıldığı ilk klasik gitar bestesi olması ve çağdaş klasik gitar repertuarının oluşmasına öncülük etmesidir. Nitel araştırma yöntemleri kullanılarak hazırlanan bu makalede, Frank Martin'in hayatı, Quatre Pieces Breves'in bestelenme süreci ve klasik gitar repertuarı için öneminden bahsedilmiş, Prelude, Air, Plainte ve Comme une Gigue bölümlerinin müzikal analizi yapılmıştır. Ayrıca performans esnasında gitaristleri teknik anlamda zorlaması muhtemel bölümler detaylı bir şekilde ele alınmış, bu bölümler için teknik ve müzikal öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Frank Martin, besteleme yöntemleri, klasik gitar, 20.yy. gitar müziği

ABSTRACT

Swiss composer Frank Martin's Quatre Pieces Breves for solo guitar composed in 1933 has a very important place in the classical guitar repertoire. Modern compositional methods which were frequently used by composers especially in the early 20th century are not seen in compositions written for classical guitar. The works written for guitar in this period are generally under the influence of Spanish Romanticism. Therefore, contemporary approaches and developments seen in other instrumental and orchestral repertoires are not included in the classical guitar repertoire. At this point what makes Quatre Pieces Breves different and important is that Frank Martin uses modern composition methods such as 12-tone technique with a unique understanding and the work is the first classical guitar composition using these methods and pioneered the formation of contemporary classical guitar repertoire. In this article which was prepared using qualitative research methods, Frank Martin's life, the composition process of Quatre Pieces Breves and its importance for the classical guitar repertoire were mentioned and the musical analysis of the Prelude, Air, Plainte and Comme une Gigue sections was made. In addition, the sections that are likely to be technically challenging for guitarists during the performance are discussed in detail at which point technical and musical suggestions for these sections are presented.

Keywords: Frank Martin, composition methods, classical guitar, 20th century guitar music

Başvuru/Submitted : 27.09.2024

Revizyon Talebi/
Revision Requested : 13.11.2024

Son Revizyon/
Last Revision Received : 14.11.2024

Kabul/Accepted : 23.11.2024

Online Yayın /
Published Online : 11.12.2024

This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

EXTENDED ABSTRACT

When early 20th century classical guitar compositions are analyzed, Frank Martin's *Quatre Pieces Breves*, a four-movement work is of particular importance. What makes this work different from other compositions is that it is the first classical guitar composition written with modern compositional methods. The composer, who was highly influenced by the 12-tone system and serialism, combined these techniques with his own unique composition methods in his works written for other instruments and instrumental groups. This attitude is also demonstrated in *Quatre Pieces Breves*.

Andres Segovia (1893-1987), undoubtedly one of the most important guitarists of the period, made the most important contribution to the classical guitar literature by encouraging composers of orchestral music to compose for the classical guitar. As a result of his efforts, many composers such as Manuel Maria Ponce (1882-1948), Federico Moreno Torroba (1891-1982), Mario Castelnuovo-Tedesco (1895-1968), and Lennox Berkeley (1903-1989) became interested in the classical guitar and composed works for the instrument. *Quatre Pieces Breves* was composed at Segovia's request. Frank Martin sent the piece to Segovia after it was completed but did not receive any feedback from the guitarist. After this situation the composer made piano and orchestral adaptations of the work and these versions were performed many times. In 1947, the first performance of the piece on guitar was given by Hermann Leeb (1906-1979) in the Netherlands. In the following years, important guitarists included *Quatre Pieces Breves* in their concerts and the piece was included in many album recordings.

The Prelude, the first movement of the work has a three-part monothematic structure. In this section, the composer adapted the 12-tone technique to a tonal structure in his own unique way. Compared to guitar compositions written at the time, the Prelude changes the meter and tempo seven times, which is unusual. The pattern that appears in the first measure of the piece repeats in different structures throughout the movement. In this study, the technical difficulties that occur especially during the sudden tempo changes (4, 35, 37 and the final section) have been analyzed, and a different finger numbering than in the existing editions has been made for the right and left hands to perform comfortably.

Considering the Prelude, *Air* was composed with a completely different approach. The modern compositional methods used in the other sections of the piece are not present in *Air*. This movement is in the style of Sarabande, one of the court dances of the Baroque period, with its tonal sentence structure and intensive use of mordans. The composer wrote this movement using the technical capacities of the guitar. It is possible that the melody, which continues with intensely used chords, may be interrupted during position transitions. In the study, attention was drawn to these and similar issues and some study suggestions were presented.

The *Plainte* movement is not a musical form like the Prelude, *Air* and *Gigue* in *Quatre Pieces Breves*. The movement opens with a soprano part that moves over systematically progressing chords as if improvising and is written with a similar approach until the finale. The finale is dominated by 12-tone and serialism influences similar to the Prelude. Most of the *Plainte* has chords up to 6 voices and legato technique is used very often. The melody part above the chords appears mostly in reverse time. At this point, it is emphasized that the melody part should not be lost and the chords should be performed in a way to create a background. For the final section, which is one of the most technically difficult sections of the piece, a detailed finger numbering was made in order to make the playing more comfortable.

Comme une Gigue, the final movement of *Quatre Pieces Breves*, is written in the jig style, one of the English court dances of the baroque period. The whole movement is in three time but changes five times throughout the piece. Similar to the Prelude, there are four tempo changes throughout the movement. The section opens with a four measure phrase in which the effects of the 12-tone technique are seen, and the patterns used in the Prelude are frequently encountered. The main phrase of the piece, written in A-B-A form, reminds itself in different octaves throughout the piece. Considering its fast tempo, complex polyphonic phrases and sudden changes of position, *Comme une Gigue* is the most technically difficult section of the piece. For example, the counterpoint that begins in measure 17 and continues for 8 measures must be handled with musical care. Similarly, in the development section of the piece, the voicing of the pedal sounds on the 6th string of the guitar as a background creates technical and musical difficulties for the guitarists. In this article, important issues are pointed out for these and similar sections and suggestions are presented so that the technical difficulties of the piece do not affect the musical expression.

It is very important for guitarists to understand the writing techniques of *Quatre Pieces Breves*, one of the beginning works of modern classical guitar repertoire. This article, underlining the importance of the piece which is frequently performed in concerts and album recordings today is especially important for the understanding of modern guitar repertoire.

GİRİŞ

Frank Martin'in Quatre Pieces Breves isimli dört bölümlü solo gitar eseri, 20. Yüzyıl başlarında klasik gitar için yazılmış en önemli bestelerden birisi olarak kabul görmektedir. Bu eserin eşsiz ve yenilikçi olmasının nedeni, modern besteleme yöntemlerinin uygulandığı ilk eser olmasındandır (Evans Evans, 1977, s. 124). Özellikle Martin'in 1930'lu yıllarda yazdığı eserlere bakılacak olursa 12-ton tekniğinden oldukça etkilendiği gözlemlenmektedir. Ancak besteci pek çok eserinde, adı geçen akımlara tamamen bağlı kalmamış, bu besteleme yöntemlerini kendi yazım teknikleriyle harmanlamıştır. Örneğin, Quatre Pieces Breves'in birinci bölümü olan Prelude'de modern yazım tekniklerinin etkileri görülürken bir yandan belirli bir tonaliteye bağlı kalınmış olması bu harmanlamaya güzel bir örnektir. Biyografi yazarı Mervyn Cooke bestecinin bu yazım tarzını "tonal serializm" olarak adlandırmaktadır (Cooke, 1990, s. 478).

Dönemin rağbet gören klasik gitar müziği düşünüldüğünde özellikle İspanyol Romantizminin etkileri hâkimdir ve önemli gitaristler konser repertuvarlarında ve albüm kayıtlarında daha çok bu etki altındaki eserlere yer vermektedir. Bu açıdan bakıldığında Martin'in zaten kabul edilmiş yollardan gitmek yerine çağdaşları Schönberg ve Stravinsky gibi daha yenilikçi davrandığı görülmektedir. Dolayısıyla Quatre Pieces Breves, 12 ton tekniği etkilerini içeren ilk solo klasik gitar bestesi olarak öne çıkmaktadır.

Bu çalışma, Frank Martin'in Quatre Pieces Breves isimli eserinin klasik gitar repertuarındaki önemini vurgulamaktadır. Eserde karşılaşılan teknik ve müzikal zorluklara yönelik verilen çözüm önerileri açısından bakıldığında bu çalışma, eseri icra etmek isteyen gitaristler ve gitar eğitmenleri açısından bir kaynak niteliği taşımaktadır.

Frank Martin'in Hayatı

Frank Martin 15 Eylül 1890 tarihinde Fransız Protestan bir ailenin onuncu ve son çocuğu olarak Cenevre'de dünyaya gelmiştir. Herhangi bir müzik eğitimi almamasına rağmen dokuz yaşındayken ses ve piyano için eserler bestelemeye başlamıştır. 1899 yılında yazdığı ve Tete de Linotte adını verdiği bestesinin el yazması günümüze kadar ulaşmıştır. Ailesi onun müziğe olan ilgisinin ve yeteneğinin farkına varmış ancak özellikle babası Martin'in resmi müzik eğitimi almasını istememiştir. Ailesinin yönlendirmesi sonucunda Cenevre Üniversitesinde matematik ve fizik eğitimi almaya başlayan Frank Martin aynı zamanda ilk müzik öğretmeni olan Cenevre'li besteci Joseph Lauber'den (1864-1953) piyano, armoni ve bestecilik dersleri almaya başlamıştır. İlerleyen yıllarda ailesinin karşı çıkmasına rağmen üniversite eğitimini bırakma kararı alan besteci, iki yılın sonunda okuldan ayrılmış ve tamamen müzik çalışmalarına yönelmiştir. Bu kararının ardından 20 yaşında bestelediği "Trois poèmes païens" (1910) adlı eseri "Festival of Musicians in Vevey'de" seslendirilmiş ve dönemin önemli isimlerinden Hans Huber (1852-1921) ve Friedrich Klose (1862-1942) Martin'e övgüler sunmuş ve bestecilik konusunda çalışmalar yapması için ona yol göstermişlerdir (Skulsky, 1949, s. 8).

1. Dünya Savaşı sonrasında Zürih, Roma ve Paris'te bir süre yaşayan besteci, 1926 yılında Cenevre'ye dönmüş ve burada besteci Émile Jaques-Dalcroze (1865-1950) ile tanışmış ve kendisiyle çalışma fırsatı yakalamıştır. Yine bu yıllarda Cenevre Oda Müziği Topluluğunu (Societe de Musique de Chambre de Geneva) kuran Frank Martin aynı zamanda 10 yıldan fazla süre bu toplulukta piyano ve klavsen çalmıştır. Bu süreçte "Jaques Dalcroze Enstitüsünde" müzik teorisi, ritim ve doğaçlama dersleri veren besteci bir yandan Cenevre Konservatuvarında oda müziği dersleri vermeye devam etmiştir. Öğretmenlik ve icracılık çalışmalarının yanında beste yapmaya devam eden Martin'in besteleme yöntemini ve müzikal anlayışını en çok etkileyen unsurlardan birisi 1932 yılında Arnold Schönberg'in (1874-1951) 12-ton tekniği ile tanışmasıdır. 12-ton tekniğini ve kromatik anlayışı kendi besteleme yöntemleri ile harmanlayarak ana ton anlayışını kaybetmeyen eserler bestelemiştir. Bu konudaki en önemli eseri 1941 yılında yazdığı "Le Vin Herbe" isimli çalışmasıdır.

1933-1940 yıllarında "Technicum Moderne de Musique" isimli özel okulun sanat yönetmeni olarak çalışan Frank Martin ardından 1942-1946 yıllarında "Swiss Association of Musicians'ın" müdürü olarak görev yapmış, 1946 yılında Hollanda'ya taşınma kararı almış, Amsterdam'ın merkezinde yaşamış daha sonraları Hollanda'nın kuzeyinde ufak bir kasaba olan Naarden'e taşınmıştır. Hollanda'da bulunduğu yıllarda pek çok konserde orkestra şefi olarak görev almış ve çeşitli kurumlarda dersler vermiştir. 1950 yılında ise "Köln Devlet Konservatuvarından" davet almış ve ailesi ile birlikte buraya taşınmıştır. Martin 7 yıl süreyle bu konservatuvarın yönetiminde çalışmış aynı zamanda bestecilik dersleri vermiş ve pek çok konserde orkestra şefi olarak sahne almıştır. Hayatının büyük bir bölümünü farklı ülkelerde öğretmenlik yaparak geçiren Frank Martin, besteciliğe yeteri kadar vakit ayıramadığını düşündüğünden bu mesleğini bırakmaya karar vermiş ve bestelerine yoğunlaşmıştır. Bu kararının ardından besteleme çalışmalarının yanı sıra İsviçreli viyolonselci Henri Honegger ile Amerika dâhil pek çok ülkede konserler ve kayıtlar gerçekleştirmeye başlamış aynı zamanda orkestra şefi olarak çeşitli festival ve konserlerde yer almıştır (Ağır, 2012, s. 5)

Frank Martin hayatı boyunca besteleme ve icracılık çalışmalarına ara vermeden devam etmiştir. 21 Kasım 1974 yılında hayata veda eden bestecinin Cenevre'deki evi 1979 yılında İsviçre'de kurulan "Frank Martin Society" tarafından halka açık bir müze haline getirilmiştir.

Quatre Pieces Breves'in Bestelenme Süreci

1900'lerin başlarında özellikle İspanyol gitarist Andres Segovia'nın (1893-1987) çabaları ile Manuel Maria Ponce (1882-1948), Federico Moreno Torroba (1891-1982), Mario Castelnuovo-Tedesco (1895-1968), ve Lennox Berkeley (1903-1989) gibi dönemin önde gelen bestecileri gitariste ithafen klasik gitar için eserler bestelemeye başlamışlardır. Önemli bestecilerin dikkatini çekmeyi başaran ve klasik gitar repertuarına pek çok eser kazandırılmasına vesile olan Segovia, 1933 yılında Cenevre'de bulunduğu bir dönemde Frank Martin ile tanışma fırsatı bulmuş ve gitar için bir beste yapmasını istemiştir. Segovia'nın bu ricası üzerine Martin o güne kadar hiç solo gitar eseri yazmadığından, enstrümanın teknik kapasitesi hakkında detaylı bilgiye sahip olmak için bazı araştırmalar yapmaya başlamıştır. Özellikle İtalyan besteci Maria Castelnuovo-Tedesco'nun (1895-1965) yazım tekniğini ve müziğini beğenen Martin, Segovia'dan Tedesco'nun solo eserlerinin birer kopyasını almış ve incelemiştir. (Jonkers H, 1997, s. 14-21) Sonuç olarak 1933 yılının ortalarında Quatre Pieces Breves isimli 4 bölümlü ilk solo gitar eserini bestelemiş ve el yazmalarını Segovia'ya göndermiştir ancak gitaristten herhangi bir geri dönüş alamamıştır. Bu konu ile ilgili olarak Frank Martin'in eşi Maria Martin, eserin Andres Segovia'ya ithafen yazıldığını, 1933 yılında notaların kendisine gönderildiğini ancak Segovia'dan herhangi bir geri dönüş alınmadığını belirtmiştir. İlerleyen zamanlarda Martin ve Segovia'nın birgün sokakta karşılaştıklarını, selamlaştıklarını ve Segovia'nın sanki konuşmaktan sakındığı için diğer yöne doğru yürüdüğünü söylemektedir. Segovia'nın bu tavrı üzerine Frank Martin aynı yıl içerisinde (1933) Quatre Pieces Breves'i piyanoya uyarlamış ve esere "GUITARE - portrait d'Andrés Segovia, été 1933" adını vermiştir ve 1976 yılında Universal Edition tarafından basımı yapılmıştır. Eserin ilgi görmesi üzerinde bestecinin arkadaşı orkestra şefi Ernest Ansermet (1883-1969) Quatre Pieces Breves'in orkestrasyonunu yapması için Frank Martin'i ikna etmiştir. Sonuçta Martin eserini orkestra için yeniden ele almıştır ve 1934 yılında Ernest Ansermet şefliğinde eserin orkestra düzenlenmesinin ilk seslendirmesi yapılmıştır (Kloe, 1993, s. 20).

1938 yılında besteci, eserini seslendirmesi için gitarist Hermann Leeb'e (1906-1979) göndermiştir. Leeb eserde bazı düzenlemeler yapmış ve 1947 yılında Hollanda'da ilk seslendirmesini gerçekleştirmiştir. Bu durum üzerine Segovia, Martin'e kendisine gönderilen el yazmasının kaybolduğunu ve eğer tekrar gönderirse çalmak isteyeceğini belirtmiştir ancak bu seferde Martin olumsuz yanıt vermiştir. Günümüzde Segovia'ya gönderilen ilk el yazması mevcut değildir ancak eserin Hermann Leeb düzenlemesi ile yapılmış bir el yazması İsviçre Basel'deki Paul Sacher Vakfında bulunmaktadır.

1951 yılında Frank Martin Cenevre Radyosu müzik direktörü Jean-Marc Pasche'ye eserinin gitar kaydının yapılması için bir kopyasını göndermiştir. Pasche'nin Cenevre Konservatuvarında gitar öğretmenliği yapan İspanyol gitarist Jose de Azpiazu (1912-1986) ile bağlantıya geçmesi sonucunda eser 30 Haziran 1951'de Cenevre Radyosu tarafından Azpiazu'nun düzenlemesi ile kaydedilmiştir. Eseri yorumlayan Azpiazu, Frank Martin'e geri verilmesi için orijinal el yazmasını Cenevre Radyosuna iletmıştır fakat bu el yazması bir şekilde kaybolmuştur. Bunun üzerine Jose de Azpiazu kendi düzenlemesini Frank Martin'e göndermiştir. Notaların ilk basımı ise 1959 yılında Karl Scheit düzenlemesi ile Universal Edition tarafından yapılmıştır (Jonkers H, 1997, s. 14-21).

İlerleyen yıllarda dönemin önemli gitaristlerinden Julian Bream (1933-2020), Quatre Pieces Breves'e konser programlarında yer vermeye başlamıştır. Bream'ın Amsterdam konseri sırasında Frank Martin gitaristin yorumunu dinleme fırsatı bulmuş ve övgülerini sunmuştur. Sonraki yıllarda eseri kaydetme kararı alan Julian Bream, EMI (Electric and Musical Industries Ltd.) tarafından kaydı ve basımı yapılan Nocturnal (1993) isimli albümünde Quatre Pieces Breves'e yer vermiştir (McCabe, 2000, s. 12-13). Julian Bream, Frank Martin ile olan ilişkisini Tony Palmer tarafından yazılan "Julian Bream- A Life on the Road" isimli kitapta şu şekilde anlatmaktadır:

Kesinlikle pek çok değerli gitar bestecisi vardır. Ancak İsviçreli besteci Frank Martin'in yeri benim için farklıdır. Amsterdam'da bulunduğum zamanlarda onun evinde beraber çok zaman geçirdik. Solo gitar için beste yapması konusunda çok ısrarcı olduğumu ve bu konuda onun benden daha istekli olduğunu söyleyebilirim. Ne yazık ki bizim tanıştığımız yıllarda o 80'li yaşlarına gelmişti ve çoğu zaman çalışamayacak kadar yorgun oluyordu. Sabah saatlerinde Lucerne' de verdiğim bir konser çıkışında bana ithafen yazacağı yeni gitar eseri ile ilgili tartışmaya başladık. Sonuçta o bir Fransız'dı ben ise İngiliz'dim. Birbirimizi çok iyi anlamıştık. Bu son görüşmemiz olmuştu (Palmer, 1982, s. 92).

Quatre Pieces Breves'in Müzikal Açından İncelenmesi

Prelude

Prelude formu Vural Sözer'in Ansiklopedik Sözlüğünde şu şekilde tanımlanmaktadır. "Giriş, başlangıç müziği. İlk örnekleri 16. Yüzyılda görülmeye başlandı. Lavta, gitar, klavyen ya da yaylı çalgılar için yazılmış parçalarda, yapıtın makamını ve ses tonlarını belirlemek amacıyla, içten geldiği gibi çalınan bir iki bölümlük kısa giriş müzikleriydi. Zamanla özgün bir form niteliğini kazandı (Sözer V, 1996, s. 561)."

Quatre Pieces Breves'in ilk bölümü olan Prelude, giriş bölümünden ziyade özgün bir form anlayışı ile yazılmıştır. Temel olarak üç bölümlü monotematik yapıya sahip olan eser, Frank Martin'ın 12 ton tekniğini tonal bir çerçeveye nasıl özgürce adapte ettiğini göstermektedir (McCabe, 2000, s. 24). Eserde dikkat çeken başka bir durumda ölçü sayıları ve tempoların sıklıkla değişime uğramasıdır. 12/8 ölçü sayısında başlayan eser sırasıyla "9/8, 12/8, 9/8, 3/4, 9/8, 6/8, 9/8" lik değişimlere uğramaktadır. Aynı zamanda eserin temposu sırasıyla "Lent (yavaş), Plus Vite (daha hızlı), Lent (yavaş), Vite (hızlı), Lent (yavaş), Vite (hızlı), Large (geniş)" olarak değişmektedir.

Bölüm eserin teması olarak kabul edebileceğimiz bir motif ile açılmaktadır. (Şekil 1) Motifin 3 ölçü boyunca tek sesli olarak gelişmesinin ardından gelen arpejler ile eserin temposu Plus Vite olmaktadır ve bu değişim ile birlikte 9/8'lik ölçü sayısına geçilmektedir (4. ölçü). Ardından gelen iki ölçüde ise eserin teması çeşitlenerek devam etmekte ve temaya ikinci teldeki si notası ısrarcı (ostinato) bir anlayışla eşlik etmektedir. Eserin 8. ölçüsünde tempo yeniden Lent olmakta ve önceki ölçülerde soprano partisinde ısrarcı şekilde gelen si notası değişime uğrayarak eserin ana temasını duyurmaktadır. Temanın soprano partisinde duyulmasının ardından la suspended 2 (Asus2) akorunun tekrarlandığı bir ölçü gelmekte (9. ölçü) ve ardından la minör 6 (Am6) akorunun gelmesi ile (10. ölçü) eser, temanın hatırlatılacağı 3 ölçü bölüme girmektedir. Bölüm boyunca tekrar edilen ana motif, değişikliklere uğrayarak sürekli karşımıza çıkmaktadır. Şekil 1'de ana motif ve değişikliğe uğrayarak tekrar ettiği ölçüler kırmızı kutu içerisinde belirtilmiştir.

I. Prélude

The musical score for the first 13 measures of the Prelude is shown. It begins with a 12/8 time signature and a tempo marking of 'Lent'. The first measure is marked 'mf' and 'expressif'. The second measure is marked 'Anaf Motif'. The third measure is marked 'Plus vite'. The fourth measure is marked 'Lent'. The fifth measure is marked 'un poco ritenuto'. The sixth measure is marked 'Lent'. The seventh measure is marked 'Asus2'. The eighth measure is marked 'Am6'. The ninth measure is marked 'f'. The tenth measure is marked 'tres chanté'. The eleventh measure is marked '(p) doux'. The twelfth measure is marked 'molto riten.'. The thirteenth measure is marked 'molto riten.'. Red boxes highlight the 'Anaf Motif' in the first measure, the 'Plus vite' section in the second measure, the 'Lent' section in the third measure, the 'un poco ritenuto' section in the fourth measure, the 'Lent' section in the fifth measure, the 'Asus2' section in the sixth measure, the 'Am6' section in the seventh measure, the 'f' section in the eighth measure, the 'tres chanté' section in the ninth measure, the '(p) doux' section in the tenth measure, and the 'molto riten.' section in the eleventh measure.

Şekil 1. Prelude, 1-13. ölçüler. (Scheit, 1959, s. 2)

Giriş bölümündeki sakin yapının ardından 9/8'lik ölçü sayısındaki Vite (hızlı) bölümü başlamaktadır. 25 ölçü boyunca devam eden bu bölümde besteci kendine özgü yazım tarzını kullanmış, ana motifi sürekli çeşitlendirmiş, modern yazım tekniklerinden ayrılmamış ancak tonal çerçeveden de çıkmamıştır. Hızlı tempodaki gelişme bölümünün ardından 39. ölçüde ani şekilde do majör 9 (Cadd9) akoru gelmekte ve Lent (yavaş) temposuna geçilmektedir (Şekil 2). Lent bölümü eserin genel yapısına tezat şekilde gelişen sakin bir doğaçlama gibidir. Bu sakin bölümün ardında 9 ölçüden oluşan final bölümü başlamaktadır. Finalde temanın sık şekilde tekrar etmesi ve çeşitlenmesinin ardından bestecinin eser boyunca kullandığı ani tempo değişimi ile Large (geniş) olarak seslendirilmesini istediği ölçüler gelmekte ve eser 5'li aralıktaki si-fa sesleri ile son bulmaktadır (Şekil 2).

Şekil 2. Prelude, 39-53. ölçüler (Scheit, 1959, s. 4)

Prelude İçin Öneriler

Prelude'ün 4. ölçüsünde bulunan, 16'lık notalardan oluşan geçiş bölümünde sakin bir gidişat varken aniden hızlanılması gerekmektedir. Dolayısıyla sağ ve sol eldeki parmak numaralarının iyi bir şekilde organize edilmesi, icracıya büyük rahatlık sağlayacaktır. Şekil 3'de bahsi geçen ölçü için parmak numaralandırması yapılmıştır. Ölçünün daha rahat çalınabilmesi için sağ ve sol elde paralel pozisyonlar oluşturulmuştur.

Şekil 3. Prelude, 4. ölçü

Şekil 4'de gösterilen 16'lık değerde, vurgulu çalınması istenen akorları hızlı bir şekilde icra edebilmek için rasgueado tekniğini kullanmak hem etkiyi güçlendirecek hem de daha rahat çalınmasını sağlayacaktır.

Şekil 4. Prelude, 35-38. ölçüler (Scheit, 1959, s. 4)

Prelude'de icracıları teknik açıdan en çok zorlayacak bölüm şüphesiz eserin son ölçüleridir (Şekil 5). Bu bölüm oldukça hızlı ve karmaşık melodik yapılar içerdiğinden, iki el içinde detaylı bir parmak numaralandırması yapılmalıdır. Hem müzikal anlamda bütünlüğü sağlamak hem de icracıya daha rahat çalabilme imkânı sağlamak için Şekil 5'de paralel hareketlere olanak sağlayan bir parmak numaralandırması yapılmıştır.

Şekil 5. Prelude, final bölümü

Air

“Müzik tarihindeki yeri bakımından 16. yüzyıl sonlarından 17. yüzyıl ortalarına dek sürüp gelmiş olan Air, ses için yazılmış bir türdür. Bu türün geliştiği çağda içki şarkıları, oyun şarkıları ve dinsel şarkılar dışında pastoral ve aşk niteliği taşıyan her türlü şarkıya bu ad verilir. (Hodeir, 1992, s. 24)”¹ Bestecinin, eserin diğer bölümlerinde uyguladığı 12-ton tekniği, atonalite, tempo ve ölçü değişimleri gibi öğeler Air'da yer almaz. Şarkı havasındaki bölümün geneli senkopludur ve tonal bir yapıya sahiptir. Prelude ile karşılaştırıldığında, cümle yapısı ve süslemeler ile Barok dönem saray danslarından Sarabande'a benzemektedir. Özellikle bestecinin yoğun biçimde kullandığı mordanlar, eserdeki Barok dönem yazım tarzını güçlendirmektedir (Bu süslemeler şekil 6'da yeşil renk ile belirtilmiştir).

Eser soprano partisinde kısa bir motif ile başlamakta ve ikinci ölçüde karşı motif ortaya çıkmaktadır (Şekil 6). Beşinci ölçüde ise girişteki akorların çevrimleri gelmekte ve bu cümle sol diyez majör akoru ile son bulmaktadır. İlk cümlelerin ardından bölümün başlangıcındaki sol diyez majör ve do diyez majör akorları bir oktav yukarıdan karşımıza çıkmakta fakat bu sefer ana melodi, eserin ilk ölçülerinde gördüğümüz karşı melodiyi duyurmaya başlamakta ve eserin sonuna kadar devam etmektedir (Şekil 6). Genelde melodiye eşlik eden basit akorlar ile süslenmiş bölümde daha önce karşımıza çıkan senkoplu ritimler, üçlemeler, ufak süslemeler, ezgiler tekrar edilmekte ve eser ana tonalitesi olan do diyez majörde son bulmaktadır.

¹ Daha detaylı bir okuma için bkz. Andre HODEIR, (1951). Müzik Türleri ve Biçimleri, çev. İlhan Usmanbaş, 24, İstanbul: İletişim Yayınları.

Lent et bien rythmé

Ana Motif II.....

Karşı Motif

Ana Motif III

Karşı Motif

moins doux

(pp) très doux

crese.

Şekil 6. Air, 1-9. ölçüler (Scheit, 1959, s.5)

Air İçin Öneriler

Air, hem teknik hem de müzikal açıdan eserin diğer bölümlerinden tamamen farklıdır. Bu bölümün temel zorluğu, akor geçişlerinde ortaya çıkabilecek ses kesilmelerinden ve dolayısıyla eser boyunca devam eden senkopların kaybolmasından kaynaklanmaktadır. Bu yüzden akor geçişleri yavaş ve detaylı bir şekilde çalışılmalı, Özellikle soprano partisindeki melodinin bağlı ve akıcı duyulmasına dikkat edilmelidir.

Plainte

Plainte, Fransızca'da şikâyet, sitem, yakınma gibi anlamlara gelmektedir. Prelude, Air ya da Gigue gibi bir müzik formu değildir. Plainte bölümü boyunca besteci, Prelude bölümüne benzer bazı tempo değişimleri kullanmıştır. Bu değişimler sırasıyla Sans Lenteur, Quasi Allegro ve Vite şeklindedir.

4/4 lük ölçü sayısındaki bölüm si bemol minör 6 (Bm6) akorları ile başlamaktadır. (Şekil 7) Eser, 6 ölçü boyunca tekrar edilen bu akorlar ve soprano partisindeki melodi ile ilerlemektedir. Simetrik ve düzenli biçimde tekrar eden akorların üzerine gelen melodi, genelde ters zamanlarda ortaya çıkmakta ve sanki doğaçlama yapılmış gibi bir etki bırakmaktadır (Şekil 7'de kırmızı çizgiler ile belirtilmiştir). Bölüm boyunca bu yapı fazla değişiklik göstermeden devam etmektedir.

Sans lenteur B \flat m6

très en dehors

Şekil 7. Plainte, 1-11. ölçüler (Scheit, 1959, s.6)

Şekil 8'de gösterilen final bölümünde besteci Prelude bölümünün bitişinde kullandığı gibi (Şekil 5) 12 ton tekniğini uygulamıştır.

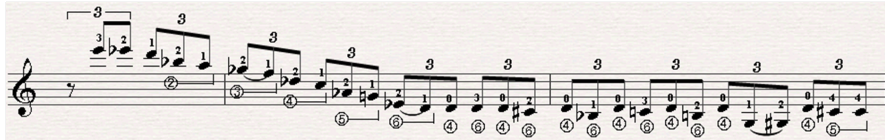

Şekil 8. Plainte final bölümü (Scheit, 1959, s. 7)

Plainte İçin Öneriler

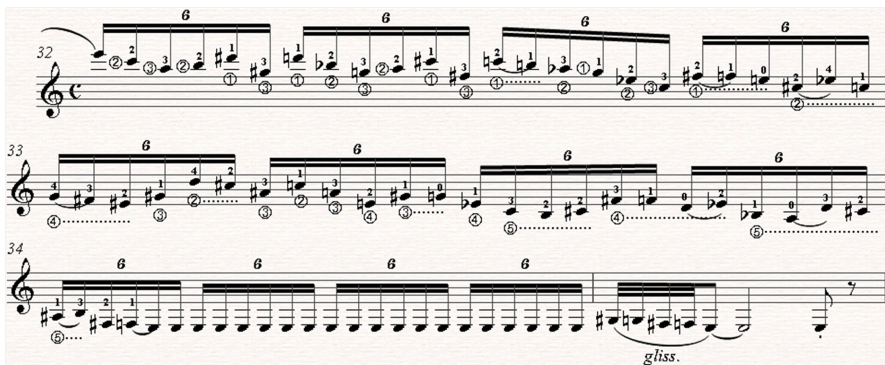
Plainte'nin büyük bölümünde 6 sese kadar çıkan akorlar bulunmaktadır ve legato tekniği çok sık kullanılmıştır. Akorların üzerindeki melodi partisi ise çoğunlukla ters zamanlarda karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada akorların bir arka plan oluşturarak dengeli şekilde çalınmasına ve ana melodini önüne geçmemesine dikkat edilmelidir.

Plainte'nin 20. ölçüsünde başlayan üçlemeler ayrıca ele alınması gerek bölümlerden biridir. Bu bölüm Karl Scheit düzenlemesindeki parmak numaraları ve bağlar ile çalınır, legatolar ve vurgular ters zamanlara denk gelmektedir. Şekil 9'da bu durumu engellemek ve müzikal anlamda bütünlük sağlamak için bağlar ve parmak numaraları düzenlenmiştir. Bu çalışma sayesinde parmak numaraları açısından ölçülerin icrası rahatlamış, müzikal ifadenin korunması daha rahat hale gelmiştir.

Şekil 9. Plainte, 20. ölçü

Şekil 10'da verilen final bölümü teknik anlamda eserin en zor pasajlarını içermektedir. Legato ve arpejlerin birlikte kullanıldığı bölümde, müzikal bütünlüğü korumak ve rahat bir şekilde icra edebilmek için parmak numaralarına iyi karar vermek gerekmektedir. Aynı zamanda pozisyon geçişlerinde ortaya çıkan yanlış vurgulara dikkat edilmelidir. Şekil 10'da bu bölüm için yapılmış parmak numaralandırması yer almaktadır.

Şekil 10. Plainte final bölümü

Comme une Gigue

“Barok dönem saray dansları içerisinde en hareketli ve aceleci olarak icra edilen danstır. 3/8, 6/8 ve ya 12/8’lik tempoda yazılan gigue’ler, besteciler tarafından çoğunlukla süit’in son-kapanış bölümü olarak kullanılmıştır. Çok eski bir dans olan gigue’in pek çok millettten geldiği düşünülmektedir. Ancak kabul gören kanı bu dansın İngiliz kökenli olduğudur (Yücel, 2003, s. 12).”

Quatre Pieces Breves’in final bölümü olan Comme une Gigue (Jig gibi) barok dönem İngiliz saray danslarından olan jig üslubunda yazmıştır. 3 zamanlı ölçü sayısındaki eser sırasıyla 6/8, 3/4, 6/8, 9/8 ve 6/8’lik değişimlere uğramaktadır. Tempo değişimleri ise Con moto, Lent, Tempo I ve Plus Lent Tres Declame şeklindedir.

A-B-A formunda yazılan Gigue, 12-ton tekniği etkilerinin görüldüğü 4 ölçülek cümle ile açılmaktadır. (Şekil 11) Bölümün 8, 9 ve 10’uncu ölçülerinde Prelude bölümünde kullanılan müzikal fikirler karşımıza çıkmaktadır (Şekil 11’de yeşil renk ile belirtilmiştir).

Şekil 11. Comme une Gigue, 1-10 ölçüler (Scheit, 1959, s. 8)

Başlangıçta tek sesli olarak verilen cümle, ilerleyen ölçülerde (17-20) bölünerek çift sesli hale getirilmiştir. 27-31. ölçüler arasında ise tema bu sefer farklı tonalitede ve oktavda kendini hatırlatmaktadır (Şekil 12).

Şekil 12. Comme une Gigue, 17-33. ölçüler (Scheit, 1959, s.8)

B bölümü boyunca eser pedal mi sesi üzerinde gelişme göstermektedir ve özellikle Prelude bölümündeki motifler farklı oktavlarda karşımıza çıkmaktadır (Şekil 13).

Şekil 13. Comme une Gigue, 50-60. ölçüler (Scheit, 1959, s.9)

Gelişme bölümünün ardından eser tekrar A tempoya dönmekte ve 18 ölçü boyunca giriş bölümünü aynen tekrar etmektedir. 18 ölçülük tekrarın ardından ani bir şekilde bestecinin plus lent tres declame (ağır şekilde, çok güçlü bağırır gibi) olarak belirttiği 6/8'lik final bölümü gelmekte ve eser Prelude bölümünün finalindeki yapıya benzer bir şekilde son bulmaktadır.

Comme Une Gigue İçin Öneriler

Comme une Gigue, hızlı tempo içerisinde seslendirilmesi istenen karmaşık çoksesli cümleleri ve pozisyon atlamaları ile eserin diğer bölümlerine nazaran teknik anlamda daha fazla ustalık gerektirmektedir. Örneğin temanın bölündüğü 17. ölçüde başlayan ve 8 ölçü boyunca devam eden çoksesli yapıda iki melodinin de aynı anda devam ederken hiçbir sesin zamanından önce kesilmemesi gerekmektedir (Şekil 14). Bu yüzden partiler mutlaka ayrı çalışılmalı ve birleştirilmelidir. Şekil 14'de çift sesli hale gelen tema kırmızı ve turuncu çizgilerle belirtilmiştir.

Şekil 14. Comme une Gigue, 17-24. ölçüler (Scheit, 1959, s. 8)

Gigue'in özellikle müzikal anlamda en dikkatli olunması gereken bölümü şüphesiz gelişme bölümünde karşımıza çıkan mi pedal ses hâkimiyetindeki cümlelerdir. Bu bölümde pedal seslerin arasına giren sus işaretleri çoğu zaman dengeli ve vurgusuz çalmayı zorlaştırmaktadır. Bu nedenle bölümün, atak bir şekilde çalınmadan seslendirilmesine ve 6. teldeki notaların dengeli bir arka plan oluşturmasına özen gösterilmelidir.

Comme une Gigue bölümünün finali, besteci tarafından "plus lent tres declame"(ağır şekilde ve çok güçlü bağırır gibi) olarak belirtilmiştir (Şekil 15). Oldukça kuvvetli bir şekilde çalınması gereken bu ölçülerin icrası sırasında tellerin aşırı kuvvetle çekilmesi sonucu seslerin çatlamamasına dikkat edilmeli, kullanılan enstrümanın ses kapasitesi dikkate alınmalıdır.

Şekil 15. Comme une Gigue final bölümü (Scheit, 1959, s. 10)

Sonuç

Bir eseri etkili bir şekilde yorumlayabilmek için sadece teknik hâkimiyetin yeterli olmadığı bilinen bir gerçektir. Bestecinin yazım tarzını ve onu etkileyen durumları, eserin nasıl bestelendiğini, armonik açıdan neler içerdiğini ve nasıl bir yazım tekniği kullanıldığının farkında olmak ise şüphesiz büyük önem taşımaktadır. Eser hakkında kültürel birikime sahip olmak ve bu bilgiler donanımında bir eseri çalışmaya başlamak her yorumcunun edinmesi gereken bir alışkanlıktır. Bu amaçla, çalışmada öncelikle besteci Frank Martin'in yaşamı, bulunmuş olduğu müzikal ortam ve eserin bestelenme sürecine etki eden durumlardan bahsedilmiştir. Daha sonra Quatre Pieces Breves'in müzikal bir analizi yapılmış ve icra etmek isteyenlerin karşılaşılabileceği teknik problemler analiz edilmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author have no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Yazarın ORCID ID'si / ORCID ID of the author

Serkan AĞIR 0000-0001-9070-3241

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Ağır, S. (2012). *Frank Martin'in "Quatre Pieces Breves" İsimli Solo Gitar Eserinin Teknik ve Müzikal Açıdan İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Eser Metni). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Cooke, M., (1990). Frank Martin's Early Development. *Musical Times*, 131, 473-478. <https://doi.org/10.2307/1193659>
- Evans T., & Evans M. (1977). *Guitars*. New York, Paddington Press.
- Hodeir, A. (1992). *Müzik Türleri ve Biçimleri* (İ. Usmanbaş, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Jonkers, H. (July, 1997). The Guitar in Switzerland. *Classical Guitar*, 11, 14-21.
- de Kloe, J. (Summer, 1993). Frank Martin's Quatre Pieces Breves: A Comparative Study of the Available Sources. *Soundboard*, 20, 19-27.
- McCabe, B. P. (2000). *A Performer's Guide and New Critical Edition of Frank Martin's Quatre pièces brèves* (Doctoral dissertation, The University of Arizona). Retrieved from <https://repository.arizona.edu/handle/10150/298797>
- Palmer, T. (1983). *Julian Bream - A Life On The Road*. New York, Franklin Watts.
- Scheit, K. (1959). *Frank Martin, Quatre Pieces Breves*. Wien, Universal Edition.
- Skulsky, A. (1949). Frank Martin- A Clear Understanding of His Ideals of Expression. *Musical America*, 69, 8-18.
- Sözer, V. (1996). *Müzik/Ansiklopedik Sözlük (4.bs)*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yücel, M. (2003). *Rönesans ve Barok Dönem Dans Formlarının Çalgı Eğitimindeki Yeri ve Önemi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

İnternet Kaynakları

<https://www.frankmartin.org>

<https://www.singers.com/bio/4092>

Atıf Biçimi / How cite this article

Ağır, S. (2024). Analysis and Performance Suggestions of Frank Martin's Quatre Pieces Breves. *Konservatoryum – Conservatorium*, 11(2), 437–448. <https://doi.org/10.26650/CONS2024-1557271>